

2. diel

Hrady

pre deti

25 najkrajších výletov
+ MAĽOVANÁ MAPA s nálepkami

DAJAMA

Hrady pre deti

2. diel

Viera Poláková

Daniel Kollár

Zostavil: Daniel Kollár

Hrady pre deti

2. diel

1. vydanie, 2021

© Autori textu: Daniel Kollár, Viera Poláková

Zodpovedný redaktor a editor: Daniel Kollár

Technický redaktor: Zuzana Kollárová

Jazyková úprava: Rút Facunová

© Fotografie: Viera Poláková, Daniel Kollár, Zuzana Kollárová, Daniela Kollárová,

Peter Král, Zuzana Kráľová, Ján Lacika a archív vydavateľstva Dajama

Fotografia na obálke: Bojnický zámok (Viera Poláková)

Úprava fotografií: Tomáš Votava

Ilustrácie: Dominik Láznička

Mapa: CBS spol, s. r. o.

© Dizajn a typografia: Zuzana Kollárová

Tlač: PRESS GROUP, s. r. o.

Akékoľvek, hoci aj čiastočné použitie diela je dovoľené len s písomným súhlasom vydavateľstva DAJAMA.

© RNDr. Daniel Kollár – DAJAMA

Karľoveské rameno 4B, 841 04 Bratislava

www.dajama.sk

Vydalo vydavateľstvo DAJAMA v roku 2021 ako svoju 342. publikáciu.

ISBN 978-80-8136-129-6

Obsah

Slovo na úvod a mapa.....	5
1. Hrad Súľov (Súľov-Hradná)	7
2. Hrad Hričov (Hričovské Podhradie).....	13
3. Hrad Lietava (Lietava)	19
4. Budatínsky zámok (Žilina)	25
5. Hrad Strečno (Strečno)	31
6. Starý hrad (Varín)	37
7. Oravský hrad (Oravský Podzámok)	43
8. Hrad Sklabiňa (Sklabinský Podzámok).....	51
9. Hrad Blatnica (Blatnica)	55
10. Hrad Zniev (Kláštor pod Znievom)	61
11. Hrad Likava (Likavka)	65
12. Liptovský hrad (Liptovská Sielnica)	71
13. Liptovský hrádok (Liptovský Hrádok)	75
14. Bojnický zámok (Bojnice)	81
15. Hrad Uhrovec (Uhrovské Podhradie).....	89
16. Hrad Hrušov (Hostie)	95
17. Levický hrad (Levice)	101
18. Hrad Čabrad' (Čabradský Vrbovok)	109
19. Pevnosť Bzovík (Bzovík)	115
20. Starý zámok a Nový zámok (Banská Štiavnica).....	119
21. Hrad Revište (Žarnovica)	127
22. Hrad Šášov (Žiar nad Hronom)	133
23. Pustý hrad (Zvolen)	139
24. Zvolenský zámok (Zvolen)	147
25. Ľupčiansky hrad (Slovenská Ľupča)	153
Použitá literatúra	158

peší výlet

cyklistický výlet

dĺžka výletu v kilometroch

počet nastúpaných metrov

čas výletu v hodinách

náročnosť výletu

Milí čitatelia,

v roku 2020 sme v rámci knižnej edície vydavateľstva DAJAMA pod názvom Výlety s deťmi priniesli prvý diel slovenskej trilógie o detskom spoznávaní hradov a práve teraz držíte v rukách jeho pokračovanie. Kým v prvej časti sme sa venovali detskému poznávaniu hradov západného Slovenska, druhý diel ponúka viacero zaujímavých námetov na výlety k najnavštevovanejším hradom stredného Slovenska. Nájdete v ňom 25 hradných výletov a niekoľko ďalších tipov na zaujímavé miesta v bezprostrednom okolí týchto hradov. Okrem základného opisu prístupu na hrad tu nechýbajú zaujímavosti súvisiace

s jednotlivými hradnými miestami a množstvo povestí či skôr rozprávok, ktoré deťom lepšie priblížia život na hradoch. Každé predstavenie hradu začína úvodnou povestou o hrade, pokračuje opisom hradu a úryvkami z jeho histórie a končí rôznymi perličkami a zaujímavosťami z jeho prostredia.

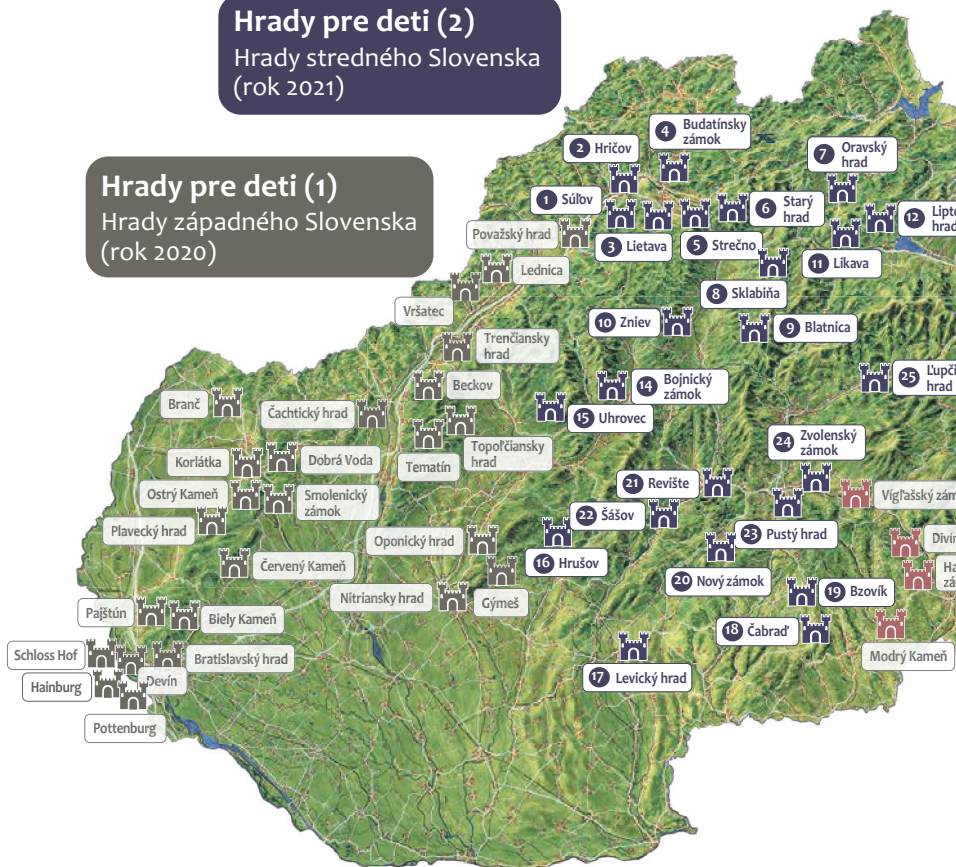
Doplňkom knihy je maľovaná mapa stredného Slovenska so zakreslenými hradmi a naznačenými výletmi. Jej súčasťou sú aj okienka na nálepky hradov, ktoré sú pribalené k maľovanej mape. Dieťa si tak môže každý navštívený hrad aj nalepiť do nakresleného okienka a postupne si skompletizovať 25 hradných výletov na strednom Slovensku.

Hrady pre deti (2)

Hrady stredného Slovenska
(rok 2021)

Hrady pre deti (1)

Hrady západného Slovenska
(rok 2020)

Odvážny junák

Niekoľko rokov sužoval obyvateľov Súlova hlad a drak, ktorý pravidelne priletel každý rok a škodil chudobnému ľudu. Medzi ním sa však našiel mládenec menom Juraj, ktorý sa nebál a sám sa vybral do Súlovsých vrchov. Dlho čakal pred jednou jaskyňou, ale draka sa v ten deň nedočkal. Skúsil ďalší deň. Usadil sa na peň tak, aby mal dobrý výhľad na Súlovske skaly. V tom sa strhol prudký vietor, ktorý spôsobil drak. Vyletel priamo spod jaskyne. „Hej, dračisko, prestaň lietat' nad našimi dedinami a rozhadzovať kamenie na polia,“ zakričal nebojácne na draka. Drak otočil jednu zo svojich troch hláv. Vytreštil očiská a keď uvidel malého človečika, strašne sa rozrehotal. „Ty, človečik, to hovoríš mne? Mne nezáleží na tom, kde kamene dopadnú,“ ľahostajne odpovedal drak a vzlietol nad Súlovske skaly. Juraj čakal iba na túto príležitosť. Zbehol do priehlbiny medzi skaly, aby sa pozrel, odkiaľ drak vylieťa. Zbadal jaskyňu, ktorá bola drakovou skrýšou. Nič iné už nepotreboval vedieť. Neskoro v noci sa prikradol na vysokú skalú oproti dračej nore a podoprel si obrovský balvan hrubým kolom, aby ho mohol nadvihnúť a odvaliť. Na svitaní už mal všetko hotové a vehod zavalil obrovským balvanom. Dračisko zostalo navždy dnu. Od tých čias mali ľudia v okolí Súlova pokoj. Jurajovi postavili z vďačnosti vysoko v Súlovsých skalách hrad, aby ich mohol strážiť a ochraňovať. A ako pamiatka po drakovi zostala neďaleká jaskyňa s príznačným názvom – Šarkania diera.

Hrad Súľov

Hrad Súľov je ukrytý v malebnom prostredí Súľovských skál. Hoci sa veľa z pôvodného hradu nezachovalo, na výstup k nemu určite dlho nezabudneme. Budeme totiž zdolávať aj tzv. stupy vytesané do skaly a liezť po železnom rebríku. V závere sa ešte treba pretiahnuť cez úzky otvor v murive.

	Súľov → hrad Súľov → Lúka pod hradom → Súľov	 4 km	 375 m	 3 hod.	 ťažká
--	---	----------	-----------	------------	-----------

Prístup

K hradu Súľov, ktorý leží nad rovnomennou obcou, sa dostaneme z rôznych smerov. Najkratší prístup je po zelenej alebo červenej turistickej značke z obce Súľov. Ak prideme autom, zaparkujeme na parkovisku neďaleko smerovníka Súľov, parkovisko, ktoré je situované ešte pred obytňou časťou obce (parkovanie je popri ceste a je spoplatnené). Ak sme pricestovali autobusom, vystúpime na zastávke Súľov, turistická nocľaháreň a prejdeme k spomínanému smerovníku. Na hrad sa dostaneme aj zo vzdialenejšieho Hričovského Podhradia alebo Lietavy, kde sa nachádzajú

ďalšie zrúcaniny hradov ležiacich v rovnakom pohorí. Trasy sú však dlhšie a tým vhodnejšie skôr pre staršie deti. Na hrad vedie aj turistický chodník z obce Hrabové (zo začiatku modré turistické značenie), z obce Hlboké nad Váhom (zo začiatku zelené turistické značenie, na tejto trase sa nachádza aj Hlbocký vodopád), ďalej z Podhoria (modré turistické značenie) či z Lietavskej Závadky (žlté turistické značenie).

Ide o jeden z najťažšie prístupných slovenských hradov a svojou polohou pripomína vtáčie hniezdo.

Náučným chodníkom

Auto odstavíme na parkovisku pri smerovníku Súľov, parkovisko. Od smerovníka pokračujeme po zelenej

turistickej značke. Vojdeme do lesa a hneď na začiatku nás čaká poriadne stúpanie. Chodník je miestami popretkávaný koreňmi stromov, inde je celý skalnatý, a tak niekedy využijeme

Úryvky z histórie

13. storočie

Hrad vybudovali spolu s ďalšími považskými hradmi po tatárskom vpáde v rokoch 1241 a 1242. Mal strážnu funkciu a bol kráľovským majetkom.

14. storočie

Uhorský kráľ Karol Róbert z Anjou dal súľovské panstvo budatínskemu kastelánovi Eliášovi, predkovi rodu Súľovskovcov. Rod ho vlastnil až do polovice 16. storočia.

16. storočie

Uhorský kráľ Ferdinand I. Habsburský hrad s panstvom daroval rodu Sirmiencovcov, krátko nato hrad dobyl lúpežný rytier Rafael Podmanický.

17. storočie

Hradná pani Katarína uskutočnila na hrade rozsiahlejšiu prestavbu a jej sídlo v tom čase nazývali Katarínin hrad.

18. storočie

Hradné panstvo hrad opustilo a nechalo v ňom len malú posádku tvorenú dvomi strážcami. Takmer neobývaný hrad postupne pustol a na obraze z konca 18. storočia až nemal ani strechu.

19. storočie

Hrad poškodilo zemetrasenie, odvtedy ho už neopravovali a časom z neho zostala len ruína.

okrem svojich nôh aj ruky. Výhodou však je, že takmer celá výstupová trasa na hrad sa nachádza pod korunami stromov, takže v prípade horúceho letného dňa budeme chránení tieňom. Chodník spestrujú drevené tabule náučného charakteru, z ktorých sa dozvieme rôzne zaujímavé informácie o miestnej prírode. Poučíme sa napríklad o tom, ako vznikli tunajšie skaly, spoznáme miestne kvety, zvieratá či Gotickú bránu. Zároveň si pri čítaní zaujímavostí aj oddýchneme, pretože niektoré úseky nám dajú poriadne zabrat'. Keď zdoláme prvé hlavné stúpanie, ocitneme sa na hrebeni a objavíme niekoľko vyhladkových miest.

K prvému sa vyberieme doľava, kde mierne zostúpime skalnatým úsekom a naskytne sa nám očarujúci výhľad na Gotickú bránu (volakedy pomenovanú ako Lomená brána). Tento prírodný otvor v skale, pripomínajúci gotické okno, patrí k najznámejším útvarom Súľovských skál. Okolo brány sa nachádzajú zaujímavé skalné veže, nazývané tiež Organy. K bráne v súčasnosti už nevedie turistický chodník. Ďalej sa pohybujeme po skalnatom hrebeni, a tak na malé deti dávame pozor. Z vyhladok sa nám

naskytnú pohľady na rôzne skalné veže, ale aj na obec Jablonové, ležiacu v doline medzi kopcami.

Z exponovaného hrebeňa sa po chvíli ponoríme opäť do lesa. Pokračujeme a hľadáme ten správny chodník s turistickým značením, keďže je tu viacero vychodených cestičiek. Neskôr chodník klesá. Zostup je krátky, ale veľmi strmý a chodník je aj tu popretkávaný koreňmi stromov. Čaká nás mierne stúpanie a z ľavej strany obchádzame skaly až prídeme k skalnatému úseku chodníka, ktorý musíme zdoláť. Vyberieme si čo najmenej strmý terén a deti pri lezení „istíme“. Po tomto krátkom stúpaní sa dostaneme k ďalším náučným tabuliam, ktoré informujú o tunajšom výskyte ponikleca prostredného a živote sokola myšiara.

Ak si myslíme, že sa naše stúpanie už skončilo, nie je to tak. Čaká nás ďalší skalnatý úsek, ktorý pravdepodobne zaujme deti, pretože sa v ňom nachádzajú istiace pomôcky – kovové

Ned'aleko hradu v Súľovských skalách nájdeme aj Šarkaniu dieru – jaskyňu, v ktorej sa podľa povestí schovával drak.

kruhu na pridržanie. Kúsok ďalej objavíme rebrík, ktorý svojou veľkosťou skôr zodpovedá dospelému, a potom konečne uvidíme jeden zo zachovaných múrov hradu. Keď sa ocitneme pri smerovníku Hrad Súlov odbočíme doprava, kde nájdeme vstup do zachovanej časti hradu.

Na hrade

Nečaká nás tu úplne tradičná prehliadka rozsiahleho hradu, ale skôr lezenie po skale, či zdolávanie rebríkov na ruinách hradu umiestnenom na malom mieste. Chvíľu sa dokonca budeme cítiť ako jaskyniari, najmä keď budeme preliezať úzky otvor v skale, vedúci do hornej časti hradu (lepšie to pôjde bez batoha). Návštevu najvyššie položených miest hradu treba preto zvážiť pri malých deťoch, tie by mali mať turistické skúsenosti s exponovaným terénom. Pri zdolávaní tohto úseku si môžeme všimnúť skalný pylón, na ktorom vidno stopy po schodišti. Dnes ho nahrádza železný rebrík. Kedysi vstup do horného hradu strážil aj padací most.

Po prekonaní skalného otvoru sa ocitneme na vyhladke a čaká nás ešte krátky skalnatý výstup na najvyšší bod hradu, kde kedysi stála

pozorovateľňa. Výhľad z tohto miesta je naozaj nádherný. Naskytne sa nám kruhový pohľad na okolité pohorie, vidíme nielen Jablonové, ale už aj obec Súlov. Môžeme tiež obdivovať pokračujúci skalnatý hrebeň, kde spomedzi stromov vykúkajú skalnaté veže rôznych tvarov. V hornej časti hradu si prezrieme ešte pozostatky cisterny vytesanej do skaly, ktorá kedysi slúžila na zachytávanie dažďovej vody (dnes je zasypaná zemou). Pri

Viete, že ...

- *V minulosti sa hrad nazýval aj Roháč, dnes toto meno patrí jednému z vrchov Súľovských skál.*
- *Hrad postavili na ťažko dostupnom mieste uprostred Súľovských skál v nadmorskej výške 660 m, o 280 metrov vyššej než má podhradská obec Súľov.*
- *Tvoria ho dva samostatné hrady – horný a dolný. Pre značný výškový rozdiel ich spájala tunelová chodba vytesaná v skale.*
- *V Súľovských skalách sa nachádza náučný chodník, ktorý pomocou 17 náučných panelov približuje geologické zloženie horstva, geomorfologické útvary, flóru a faunu, ako aj hrad Súľov.*
- *Súľovské skaly sú vyhľadávané aj horolezcami. Nájde tu zaistené cesty, ale aj klasické cesty, ktoré musia lezci prekonať bez podporného istenia.*

prehliadke horného hradu si môžeme tiež predstavovať, ako tu kedysi stálo 18 miestností s klenbami a múrmi hrubými až jeden meter.

Po oddychu zostúpime späť na prízemie hradu skalným otvorom a zastavíme sa ešte pri pamätnej doske venovanej turistom, ktorých tu v roku 2008 zasiahol blesk. Ukryli sa pod klenbou miestnosti, ktorou prebehol výboj. V dolnom hrade si môžeme prezrieť pozostatky prízemnej miestnosti so štyrmi dobre viditeľnými

oknami. Táto miestnosť mala približne osem strieľní. Zachovala sa aj časť paláca s plošinou na opornej skale. Dolný hrad kedysi tvorila aj obranná vstupná bašta s viacerými podlažiami a rozmermi 5 x 10 metrov. Keď si ruiny hradu dostatočne prezrieme, vydáme sa na cestu dolu.

Od smerovníka pôjdeme k lokalite Lúka pod hradom. Čaká nás zostup rebríkom. Nie je to však jeden rebrík, ale sústava rebríkov a zábradlí, ktoré nám pomôžu dostať sa z hradu dolu. Keď úsek zdoláme, ocitneme sa na obyčajnom lesnom chodníku a po chvíli prídeme na miesto zvané Lúka pod hradom. K nášmu východiskovému bodu do obce Súľov sa vrátíme po červenej turistickej značke a takto okruhom uzavrieme náš výlet.

Užitočné informácie

Hrad Súľov je voľne prístupný.

Pre výstup na hrad odporúčame turistickú obuv z dôvodu strmého a skalnatého terénu.

Trasa stúpa náročným terénom (skalnatý podklad, občasné lezenie, rebríky, koreňový chodník), preto výstup odporúčame deťom nad 6 rokov.

Opísaná trasa nášho výletu je zároveň náučným chodníkom. Má prevýšenie 290 metrov a zdoláme ho za 2 až 3 hodiny.

Do obce Súľov sa dostaneme autobusom napríklad z Bytče. Aktuálny cestovný poriadok je na www.cp.sk.

www.sulov-hradna.sk

Kamenný mních

V starých kronikách sa píše, že jeden rytier, ktorému hrad v minulosti patrilo, ustanovil za dedičku Hričova svoju bezdetnú manželku. Vdova ho po jeho smrti tri roky oplakávala v úplnej odlúčenosti od sveta.

Keď napokon odložila smútok, prichádzalo za ňou veľa pytačov, ktorých lákalo dedičstvo. Srdce starnúcej hradnej pani dobyl až František Thurzo – majiteľ hradu Lietava. Vdove sa však videl vekový rozdiel priveľký, a tak požiadala kráľa o povolenie rytiera adoptovať. Thurzo sa tak stal jej synom a dedičom všetkých jej majetkov. Nič od neho nežiadala, iba odovzdanú, vernú lásku a rytierske služby. Netrvalo však dlho a mladému rytierovi sa stará žena zunovala.

Jedného dňa ju dal spútať a uvrhol ju do žalára, nachádzajúceho sa hlboko pod strážnou vežou. Nejaký čas žil Thurzo spokojne vo svojom novom sídle.

Jedného pochmúrneho večera však zaklopal na dvere hradu starý mních a žiadal o vypočutie. Mrzutý pán ho nechal vyhodiť. Mních sa však vyšplhal na skalu pred hradom a začal vykrikovať: „Boh vidí zlo, ktoré činíš! Boh ťa potrestá!“ Thurzo, vyrušený z kludného popíjania, nechal starého mnícha uväzniť. Kým však dopil ďalšiu čašu vína, stál mních opäť na skale a kričal to isté. Thurzo dal mnícha zhodiť zo skaly a stále pil. Za svitania sa pološialený Thurzo prebral a na skale stál skamenený mních. Hoci nechal skalu rozbiť, ráno bol kamenný mních opäť na svojom mieste. Hnaný neznesiteľnými výčitkami, dal prepustiť hradnú pani, avšak tá hneď zomrela. Šialený Thurzo ju onedlho nasledoval a od tej chvíle sa ujali vlády na hrade duchovia. Dodnes na skale stále stojí aj kamenný mních a uprene hľadá k hradu.

Hrad Hričov

Hrad Hričov, ležiaci v Súľovských vrchoch, patrí svojou rozlohou medzi najmenšie hrady. Hoci z peknej lúky pod vrcholom kopca, na ktorom stojí, vyzerá nenápadne, prekvapí nás svojím výškovým členením, množstvom schodov a chodníčkov, či výhľadmi.

Hričovské Podhradie → hrad Hričov
→ Hričovské Podhradie

3 km

240 m

2 hod.

stredne ťažká

Prístup

Na hrad Hričov, ktorý leží nad Hričovským Podhradím, sa dostaneme pešo z rôznych smerov. Najkratší prístup na hrad je po červenej turistickej značke z obce Hričovské Podhradie. Do obce nás navigujú hnedé tabule s pomenovaním hradu. Ak prídeme autom, zaparkujeme na parkovisku neďaleko smerovníka Hričovské Podhradie. Nachádza sa tu malé parkovisko v zastavanom území obce. Ak sme cestovali autobusom, vystúpime na autobusovej zastávke Hričovské Podhradie, rázcestie. Odtiaľ prejdeme k smerovníku Hričovské Podhradie a pokračujeme na hrad. Na hrad Hričov sa dostaneme aj

zo vzdialenejšieho Súľova a Lietavy, kde sa nachádzajú ďalšie zrúcaniny hradov ležiacich v rovnakom pohorí. Trasy sú však dlhšie a tým vhodné skôr pre staršie deti.

Z podhradia

Zaparkujeme na parkovisku neďaleko miestnych potravín. Pokračujeme cez obec po červenej turistickej značke a naviguje nás tiež červená značka hradu. Za križom prídeme na križovatku, kde nás drevená tabuľka s názvom „Hrad“ nasmeruje doľava. Z asfaltovej cesty prejdeme do poľnej a začíname stúpať. Cestu nám spestrí náučný panel, ktorý nás stručne oboznámi s históriou vzniku

stredovekého hradu. Po chvíli príde-
me na priestrannú lúku, z ktorej sa
nám naskytne nielen výhľad na hrad,
ale aj na obec a jej okolie. Na jej konci
nás čaká ďalšia náučná tabuľa, tento-
krát s pôdorysom hradu, ku ktorému
smerujeme.

Neskôr sa pri výstupe ponoríme
do lesa, čo nás poteší najmä počas
horúcich dní. Najprv postupujeme

**Na hrad sa vystupuje po bývalej
hradnej ceste. Kráčajúc po nej
si môžeme predstaviť, ako sem
pred 500 rokmi prichádzali
povozy a koče.**

Chudobný koniar

*Raz prijali na hrade nového
koniara Michala, v ktorom si
našla zalúbenie Anna – dcéra
hradného pána. Keď sa však o ich
láske dozvedel otec, ukrutne sa
rozzúril a dal ich vyhnúť z hradu.
Keď si všetko uvedomil, už bolo
neskoro, a hoci ich dal hľadať,
nikto ich viac nevidel.*

*Až po niekoľkých rokoch na
jednej poľovačke hľadajúce úkryt
pred dažďom natrafil hradný
pán na malú kolibu, kde našiel
nielen svoju šťastnú dcéru Annu
s Michalom, ale aj dvoch malých
vnúčikov. Bolo, že to radosti na
hrade Hričov, kam sa potom celá
mladá rodinka presťahovala...*

lesným chodníkom, ale potom prí-
deme do žlabu, kde je stúpanie vý-
raznejšie. Ocitneme sa akoby v inom
svete, v tmavej rozprávke s rôzne
roztrúsenými balvanmi, kopou lístia,
skalnatým kreslom či so svetelnými
„oknami“. Nadálej nás sprevádzajú aj
drevené tabule náučného chodníka,
z ktorých môžeme deťom čítať a tak
ich oboznamovať s históriou hradu
a miestnymi povestami. Deti si cestou
určite všimnú aj rôzne veľké skalky
a budú na ne chcieť vyliezť. Záver
chodníka vedúceho žlabom je strmý,
preto malým deťom pomáhame. Úsek
však nie je exponovaný. Prejdeme
malou tiesňavou a potom sa už ocit-
neme na rovinatom lesnom chodní-
ku. Pokračujeme smerom doprava, až
prídeme k smerovníku Pod hradom
Hričov, kde objavíme aj ohnisko a dre-
vený altánok. Z turistického chodníka
odbočíme doprava a teraz sa riadime
už iba značkami hradu. Po chvíli uvi-
díme hradné múry. Čaká nás ďalšie
stúpanie, tentokrát po skalnatom te-
réne, v ktorom sú dokonca aj schody.